

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2024-2026
(skrajne daty)
Rok akademicki 2024/2025

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Opieka specjalistyczna nad kobietą i jej rodziną w ujęciu interdyscyplinarnym, w tym: Opieka specjalistyczna w położnictwie
Kod przedmiotu*	Poł/II/B-OSP
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk o Zdrowiu
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Nauk o Zdrowiu Zakład Opieki Położniczo - Ginekologicznej
Kierunek studiów	Położnictwo
Poziom studiów	studia II stopnia
Profil	praktyczny
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	I rok, I i II semestr
Rodzaj przedmiotu	Zaawansowana praktyka położnicza
Język wykładowy	polski
Koordynator	dr n. med. Elżbieta Kraśnianin
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	prof. dr hab. n. med. Grzegorz Raba, dr n med. Elżbieta Kraśnianin, mgr Paulina Kut, dr Małgorzata Zaborniak-Sobczak, dr n med. Grażyna Żyła

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
I	30	20	-	-	-	-	-	-	4
II	30	20	-	-	-	-	-	-	4
Razem	60	40	-	-	-	-	-	-	8

1.2. Sposób realizacji zajęć

- zajęcia w formie tradycyjnej
 zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

Wykład (w): egzamin pisemny, student generuje/ rozpoznaje odpowiedź na krótkie strukturyzowane pytania, rozwiązuje pytania testowe jednokrotnego wyboru i wielokrotnej odpowiedzi oraz test uzupełniania odpowiedzi.

Ćwiczenia: zaliczenie z oceną.

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Student posiada wiedzę z zakresu programu kształcenia studiów I stopnia, kierunku położnictwo z przedmiotu Położnictwo i opieka położnicza.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Przygotowanie studenta do interpretowania i rozumienia wiedzy dotyczącej: - patofizjologii zaburzeń u kobiety w okresie rozrodczym, - roli i zadań położnej w opiece nad kobietą w okresie rozrodczym w zależności od występujących zaburzeń zdrowotnych, - postępowania w opiece okołoporodowej nad pacjentką z chorobami układowymi, metabolicznymi, endokrynologicznymi i onkologicznymi, z zaburzeniami psychicznymi oraz nad pacjentką z niepełnosprawnością.
C2	Przygotowanie studenta w zakresie umiejętności do: - sprawowania opieki nad kobietą ze współistniejącymi chorobami i zaburzeniami układowymi, z zaburzeniami psychicznymi oraz nad pacjentką z niepełnosprawnością, - postępowania diagnostyczno-terapeutycznego i pielęgnacyjnego nad kobietą ciężarną, rodzącą i położnicą z zaburzeniami zdrowia w okresie okołoporodowym, - przygotowywania chorej kobiety do samoopieki (techniki uwalniające stres, techniki oddechowe, techniki uwalniające negatywne emocje, techniki relaksacyjne), wspierania chorej i jego rodziny w zależności od potrzeb i oczekiwań.
C3	Kształtowanie postawy studenta do: - pogłębiania wiedzy z zakresu opieki specjalistycznej w położnictwie - współdziałania z zespołem interdyscyplinarnym w opiece nad kobietą i jej rodziną.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	aktualne standardy postępowania w opiece okołoporodowej nad pacjentką z chorobami układowymi, metabolicznymi, endokrynologicznymi i onkologicznymi, z zaburzeniami psychicznymi oraz nad pacjentką z niepełnosprawnością;	B.W20

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

EK_02	psychologiczne aspekty niepełnosprawności i ich znaczenie dla funkcjonowania kobiety z niepełnosprawnością w różnych okresach jej życia oraz dla funkcjonowania jej rodziny;	B.W21
EK_03	psychologiczne aspekty komplikacji ciążywo-położniczych i problemy psychoseksualne kobiet po porodzie;	B.W22
EK_04	zalecenia dietetyczne dla kobiet z patologicznym przebiegiem ciąży oraz z różnymi nawykami żywieniowymi i zaburzeniami odżywiania;	B.W23
EK_05	najczęstsze problemy neurologiczne w okresie prokreacji, okołoporodowym i okołoklimakterycznym;	B.W25
EK_06	międzynarodowe procedury mające na celu minimalizowanie ryzyka transmisji wertykalnej wirusa HIV od matki do płodu;	B.W30
EK_07	oceniać stan zdrowia pacjentki w okresie okołoporodowym z chorobami układowymi, metabolicznymi, endokrynologicznymi i onkologicznymi oraz z zaburzeniami psychicznymi, a także pacjentki z niepełnosprawnością, na podstawie badania fizykalnego, oraz określać standard opieki położniczej nad nią;	B.U22
EK_08	wskazywać różne formy wsparcia dla kobiet w sytuacjach trudnych w ciąży i w okresie połogu;	B.U23
EK_09	wdrażać międzynarodowe procedury mające na celu zminimalizowanie ryzyka transmisji wertykalnej wirusa HIV od matki do płodu;	B.U25
EK_10	rozpoznawać objawy zaburzeń odżywiania w ciąży, w tym pregoreksji, i niedobory mineralno-witaminowe wynikające z restrykcyjnych diet oraz planować działania przeciwdziałające ich możliwym niekorzystnym skutkom dla kobiety w ciąży i dla płodu;	B.U28
EK_11	analizować i interpretować konsekwencje endokrynologiczne zaburzeń czynności hormonalnej gonad;	B.U31
EK_12	<i>(efekt znajduje się w grupie efektów ogólnych dla studiów II stopnia w zakresie kompetencji społecznych)</i> krytycznej oceny działań własnych i współpracowników przy zachowaniu szacunku dla różnic światopoglądowych i kulturowych;	K1
EK_13	<i>(efekt znajduje się w grupie efektów ogólnych dla studiów II stopnia w zakresie kompetencji społecznych)</i> formułowania opinii dotyczących różnych aspektów działalności zawodowej i zasięgania porad ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemów;	K2
EK_14	<i>(efekt znajduje się w grupie efektów ogólnych dla studiów II stopnia w zakresie kompetencji społecznych)</i> okazywania dbałości o prestiż związany z wykonywaniem zawodu położnej i solidarność zawodową;	K3
EK_15	<i>(efekt znajduje się w grupie efektów ogólnych dla studiów II stopnia w zakresie kompetencji społecznych)</i> okazywania troski o bezpieczeństwo własne, otoczenia i współpracowników;	K4

EK_16	<i>(efekt znajduje się w grupie efektów ogólnych dla studiów II stopnia w zakresie kompetencji społecznych)</i> rozwiązywania złożonych problemów etycznych związanych z wykonywaniem zawodu położnej i wskazywania priorytetów w realizacji czynności zawodowych;	K5
EK_17	<i>(efekt znajduje się w grupie efektów ogólnych dla studiów II stopnia w zakresie kompetencji społecznych)</i> ponoszenia odpowiedzialności za realizowanie świadczeń zdrowotnych.	K6

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Lp.	Treści merytoryczne wykładów (I rok: I semestr):	Czas
1.	Kobieta ciężarna, rodząca, położnica z chorobami układu krążenia i naczyń krwionośnych.	20
2.	Kobieta ciężarna, rodząca, położnica z wybranymi chorobami nerek - diagnostyka, terapia.	
3.	Skazy krwotoczne w okresie ciąży, podczas porodu i w połogu.	
4.	Stany nagłe w ciąży, podczas porodu i połogu.	
5.	Opieka nad kobietą ciężarną, rodzącą i położnicą z wybranymi chorobami układu nerwowego.	
6.	Żywienie w okresie przedkoncepcyjnym, żywienie w ciąży prawidłowej, bezpieczeństwo żywienia kobiet ciężarnych, suplementacja w ciąży.	5
7.	Żywienie w połogu.	
8.	Żywienie w laktacji, bezpieczeństwo żywienia w laktacji.	
9.	Uszkodzenie – Niepełnosprawność – Upośledzenie. Niepełnosprawność w modelu medycznym, społecznym i bio-psycho-społecznym. Niepełnosprawność w ujęciu Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF).	5
10.	Programy wsparcia wczesnorozwojowego nad dzieckiem zagrożonym niepełnosprawnością i niepełnosprawnym oraz jego rodziną.	
11.	Komunikacja z kobietą w połogu w sytuacji niepełnosprawności dziecka. Psychologiczne aspekty utraty dziecka w okresie prenatalnym	
Razem:		30
Lp.	Treści merytoryczne wykładów (I rok: II semestr):	
12.	Kobieta ciężarna, rodząca, położnica z wybranymi chorobami metabolicznymi - diagnostyka, terapia, zalecenia dietetyczne.	10
13.	Opieka nad chorą z zaburzeniami endokrynologicznymi w opiece nad ciężarną, rodzącą i położnicą.	
14.	Znieczulenie w ciąży powikłanej.	15
15.	Opieka nad kobietą ciężarną, rodzącą i położnicą z wybranymi chorobami układu pokarmowego.	
16.	Kobieta ciężarna, rodząca, położnica z zaburzeniami psychicznymi – diagnostyka, terapia.	

17.	Opieka nad kobietą ciężarną, rodzącą i położnicą z zaburzeniami psychicznymi. Pielęgnacja i przygotowanie do samoopieki.	
18.	Kobieta ciężarna, rodząca, położnica otyła – diagnostyka, terapia, zalecenia.	
19.	Perinatalna transmisja HIV.	
20.	Profilaktyka nad kobietą ciężarną - stres <i>management</i> . Techniki uwalniania negatywnych emocji (EFT).	5
Razem:		30

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne ćwiczeń (I rok: I semestr):		
1.	Wybrane dolegliwości okresu ciąży i sposoby radzenia sobie z nimi.	5
2.	Obliczanie zapotrzebowania na składniki pokarmowe w ciąży i laktacji. Żywnienie w schorzeniach wikłających ciążę (wymioty i mdłości w ciąży, dolegliwości dyspeptyczne, niepowściągliwe wymioty ciężarnych, niedokrwistość w ciąży, preeklampsja, cholestaza ciążowa, cukrzyca ciężarnych, otyłość i nadwaga).	5
3.	Psychologiczne i społeczne skutki niepełnosprawności (różnych rodzajów) i ich znaczenie dla funkcjonowania kobiety z niepełnosprawnością w roli pacjentki, partnerki życiowej, matki. Komunikacja interpersonalna z osobami z niepełnosprawnością – bariery i możliwości ich pokonania.	10
Razem:		20
Treści merytoryczne ćwiczeń (I rok: II semestr):		
4.	Techniki oddechowe i relaksacyjne.	10
5.	Techniki rozwijania świadomości ciała. Psychoprofilaktyka (pozycje, ćwiczenia)	
6.	Przewidywanie i profilaktyka stanów emocjonalnych w okresie okołoporodowym (<i>coping with emotions</i>). • Przyczyny stresu i sposoby przeciwdziałania. • Poziomy stresu (cielesny, energetyczny, psychiczny, emocjonalny).	
7.	Opieka nad chorą z zaburzeniami endokrynologicznymi w opiece nad ciężarną, rodzącą i położnicą.	10
Razem:		20

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład konwersatoryjny z prezentacją multimedialną, metody aktywizujące, opis przypadku

Ćwiczenia: praca indywidualna/zespołowa

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
B.W20	Wykład: test: jednokrotnego wyboru, wielokrotnej odpowiedzi, uzupełniania odpowiedzi, odpowiedź pisemna na pytanie	W
B.W21		W
B.W22		W
B.W23		W
B.W25		W
B.W30		W
B.U22	Ćwiczenia: pisemne/ustne zaliczenie zleconego zadania, uczestnictwo i aktywność na zajęciach	ĆW
B.U23		ĆW
B.U25		ĆW
B.U28		ĆW
B.U31		ĆW
K1	Obserwacja w trakcie zajęć, samoocena	ĆW
K2		ĆW
K3		ĆW
K4		ĆW
K5		ĆW
K6		ĆW

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykłady (I rok: I i II semestr):

- uczestnictwo i aktywność podczas wykładów
- zaliczenia ustne/ pisemne cząstkowe (semestralne) z wykładów przewidziane planem i programem kształcenia

Zakres ocen: 2,0 – 5,0

Metody weryfikacji efektów kształcenia w zakresie kompetencji społecznych: obserwacja przez opiekuna/ nauczyciela prowadzącego, bieżąca informacja zwrotna, ocena aktywności studenta w czasie zajęć, ocena przygotowania do zajęć, dyskusja w czasie zajęć, ocena wyciągniętych wniosków z eksperymentów, samoocena.

Ocena wiedzy:

Wykład – pozytywna ocena z bloku tematycznego testowego, jednokrotnego wyboru, zadania opisowego („Case”) tj. uzyskanie przez studenta, co najmniej 60% pozytywnych odpowiedzi z testu pisemnego z każdego działu tematycznego.

Punktacja: za każdą poprawną odpowiedź student otrzymuje 1 pkt, liczba pytań testowych wymaganych

w celu uzyskania zaliczenia/ zdania egzaminu powinna wynosić przynajmniej 60% poprawnych odpowiedzi na zadane pytania egzaminacyjne.

- Ocenę dostateczną (3,0) otrzymuje student, który: posiada podstawową wiedzę skupiającą się na umiejętności pamiętania i przywoływania z pamięci pojęć, faktów, terminologii w zaawansowanej praktyce położniczej,
- Ocenę dostateczny plus (3,5) otrzymuje student, który: dodatkowo posiada umiejętność wytłumaczenia i interpretacji znaczenia pojęć, porównywania i

wnioskowania na bazie zapamiętanych informacji i przełożenia jej na postępowanie w sytuacji zaawansowanej praktyki połoźniczej,

- Ocenę dobrą (4,0) otrzymuje student, który: dodatkowo koncentruje się na użyciu informacji ich zastosowaniu do rozwiązania znanych problemów, poprzez wybór rozwiązania z zamkniętej listy w zaawansowanej praktyce połoźniczej,
- Ocenę dobrą plus (4,5) otrzymuje student, który: dodatkowo posiada umiejętności rozpoznania elementów składowych, a także powiązań i relacji między elementami struktury, co prowadzi do wnioskowania i rozwiązywania problemów w zakresie zaawansowanej praktyki połoźniczej,
- Ocenę bardzo dobrą (5,0) otrzymuje student, który: dodatkowo dobiera i zestawia elementy składowe w nową strukturę, tworzy nową informację, nowe odpowiedzi i w sposób unikalny rozwiązuje problemy oraz ocenia i wartościuje informacje z uwagi na odpowiednie kryterium, czy cel, a także tworzy własne kryteria oceny i argumentuje swoje stanowisko w obszarze zaawansowanej praktyki połoźniczej.

Przedmiot Opieka specjalistyczna w połoźnictwie kończy się egzaminem pisemnym (I rok, semestr II). Warunkiem dopuszczenia do egzaminu końcowego z przedmiotu jest uzyskanie pozytywnych zaliczeń cząstkowych ze wszystkich bloków tematycznych w I i II semestrze realizowania przedmiotu.

Egzamin będzie polegał na udzieleniu przez studenta odpowiedzi: krótkich strukturyzowanych pytań, testu jednokrotnego wyboru w zakresie efektów kształcenia przewidzianych planem i programem.

W przypadku, jeżeli student nie otrzyma pozytywnego zaliczenia z egzaminu pisemnego w pierwszym terminie, ponowny egzamin odbywał się będzie w formie ustnej.

W sytuacji zastosowania egzaminu ustnego (losowanie zestawu składającego się z 5 pytań) metody weryfikacji efektów kształcenia przedstawiają się następująco:

- Ocenę dostateczną (3,0) otrzymuje student, który: posiada podstawową wiedzę skupiającą się na umiejętności pamiętania i przywoływania z pamięci pojęć, faktów, terminologii w zaawansowanej praktyce połoźniczej.
- Ocenę dostateczny plus (3,5) otrzymuje student, który: dodatkowo posiada umiejętność wytłumaczenia i interpretacji znaczenia pojęć, porównywania i wnioskowania na bazie zapamiętanych informacji z obszaru zaawansowanej praktyki połoźniczej.
- Ocenę dobrą (4,0) otrzymuje student, który: dodatkowo koncentruje się na użyciu informacji ich zastosowaniu do rozwiązania znanych problemów w obszarze zaawansowanej opieki połoźniczej.
- Ocenę dobrą plus (4,5) otrzymuje student, który: dodatkowo posiada umiejętności rozpoznania elementów składowych, a także powiązań i relacji między elementami struktury, co prowadzi do wnioskowania i rozwiązywania problemów poprzez podanie własnej odpowiedzi z obszaru zaawansowanej praktyki połoźniczej.
- Ocenę bardzo dobrą (5,0) otrzymuje student, który: dodatkowo dobiera i zestawia elementy składowe w nową strukturę, tworzy nową informację, nowe odpowiedzi i w sposób unikalny rozwiązuje problemy oraz ocenia i wartościuje informacje z uwagi na odpowiednie kryterium, czy cel, a także tworzy własne kryteria oceny i argumentuje swoje stanowisko w aspekcie zaawansowanej praktyki połoźniczej.

Ćwiczenia:

- pełne uczestnictwo oraz aktywność w zajęciach ćwiczeniowych,
- pozytywna ocena z zaliczeń w formie praktycznej oraz teoretycznej poprzez odpowiedź ustną lub pisemną.

Ocena umiejętności odbywa się w oparciu o kryteria:

- zasady
- sprawność/ skuteczność
- samodzielność
- postawa

Kryteria oceny	Punkty	Normy wykonania				
		Wiedza	Zasady	Sprawność	Samodzielność	Postawa
Sposób wykonywania czynności	0	nie posiada wiedzy	nie przestrzega zasad	czynności wykonuje chaotycznie	brak samodzielności lub mimo wielokrotnego ukierunkowania nie potrafi samodzielnie pracować	nie potrafi krytycznie ocenić i analizować swojego postępowania, nie współpracuje z zespołem terapeutycznym, nie identyfikuje się z rolą zawodową, nie utrzymuje kontaktu werbalnego z pacjentem/ grupą
	1	posiada wiedzę w zakresie minimalnym	nie przestrzega prawidłowej kolejności zasad,	czynności wykonuje niepewnie, bardzo wolno	stale wymaga ukierunkowania w działaniu	mimo częstego ukierunkowania nie potrafi ocenić i analizować swojego

						postępowania, nie potrafi utrzymać kontaktu werbalnego z pacjentem/grupą
	2	posiada wiedzę na poziomie podstawowym	przestrzega zasady pokierunkowania	czynności wykonuje poprawnie	sporadycznie wymaga przypomnienia i ukierunkowania w niektórych działaniach	ma pewne trudności w krytycznej ocenie i analizie swojego postępowania, wymaga naprowadzania, ukierunkowania w wyborze treści
	3	posiada wiedzę na poziomie uniwersyteckim	przestrzega zasady właściwej techniki i kolejność wykonywania czynności	czynności wykonuje pewnie, zdecydowanie, logicznie	ćwiczenie wykonuje całkowicie samodzielnie, pewnie	potrafi krytycznie oceniać i analizować swoje postępowanie, współpracuje z grupą, identyfikuje się z rolą zawodową, poprawnie, samodzielnie i skutecznie dobierać treści

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności	
	Liczba godzin	Liczba punktów ECTS
I. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - ZAJĘCIA TEORETYCZNE		
1. Zajęcia kontaktowe z nauczycielem		
• udział w wykładach/ udział w e-wykładach	60/0	8
• udział w ćwiczeniach/udział w e-ćwiczeniach	40/0	
• udział w ćwiczeniach - Monoprofilowe Centrum Symulacji Medycznej	-	
• Inne, jakie?	-	
II. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - KSZTAŁCENIE PRAKTYCZNE		
1. Zajęcia praktyczne		
• godziny kontaktowe z nauczycielem	-	-
• godziny kontaktowe z nauczycielem – Monoprofilowe Centrum Symulacji Medycznej	-	
2. Ćwiczenia kliniczne	-	
3. Inne, jakie?.....		
III. GODZINY KONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW - PRAKTYKI ZAWODOWE		
• Praktyka zawodowa	-	-
IV. GODZINY NIEKONTAKTOWE WYNIKAJĄCE Z HARMONOGRAMU STUDIÓW*		
• Samokształcenie	-	-
V. GODZINY NIEKONTAKTOWE – PRACA WŁASNA STUDENTA (PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ, EGZAMINU, NAPISANIE REFERATU ITP.)		
Przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.	100	
Samokształcenie	-	
SUMA GODZIN	200	
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS		8

*dotyczy tylko tych kierunków standaryzowanych, dla których standard przewiduje samokształcenie jako formę zajęć

Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	-
zasady i formy odbywania praktyk	-

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

1. Bręborowicz Grzegorz H. (red.): Położnictwo i ginekologia: repetytorium. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2010.- dostępna online
2. GABBE S.G., JENNIFER R. (RED.). Położnictwo: ciąża prawidłowa i powikłana. T. 1. Wydawnictwo Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2014.- dostępna online
3. GABBE S.G., JENNIFER R. (RED.). Położnictwo: ciąża prawidłowa i powikłana. T. 2. Wydawnictwo Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2014.- dostępna online

Literatura uzupełniająca:

1. R. Kijak, *Rodzice z niepełnosprawnością intelektualną*, Warszawa 2019;
2. R. Kijak, *Dorośli z głębszą niepełnosprawnością intelektualną jako partnerzy, małżonkowie i rodzice*, Kraków 2016;
3. I. Fornalik, *Dojrzewanie. Miłość. Seks. Poradnik dla rodziców osób z niepełnosprawnością intelektualną*, Warszawa 2017;

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej